

Representantforslag 94 S

(2014–2015)

fra stortingsrepresentant Rasmus Hansson

Dokument 8:94 S (2014–2015)

Representantforslag fra stortingsrepresentant Rasmus Hansson om å innføre oppdaterte vurderinger før tvangsutsendelse av asylsøkere

Til Stortinget

Bakgrunn

Forslagsstiller mener det er behov for å sette en «utløpsdato» på asylavslag, og en grense for hvor lang tid det kan gå før det må gjøres en oppdatert vurdering før en eventuell tvangsutsendelse. Utlendingsforskriften krever i dag en slik ny vurdering etter ett år for utlendinger som utvises på grunn av brudd på straffeloven eller utlendingsloven, mens denne rettsikkerheten ikke gjelder for eksempel lengeværende barn.

En del av personene som tvangsreturneres fra Norge, har fått avslag på sin søknad om asyl. I noen tilfeller har det gått lang tid fra de fikk endelig avslag på asylsøknaden, og fram til en tvangsretur faktisk finner sted. Det er i dag ingen mekanismer som sikrer at det gjøres oppdaterte vurderinger av om det er grunnlag for oppholdstillatelse før personer tvangs sendes ut av landet.

Barn som har bodd mange år i Norge, kan ha grunnlag for oppholdstillatelse på grunn av sin sterke tilknytning til landet, jf. utlendingsforskriften § 8-5. Det er imidlertid ingen ordninger som sikrer at utlendingsmyndighetene vurderer om familiene kvalifiserer for oppholdstillatelse på dette grunnlaget før en eventuell tvangsutsendelse.

Dette gjelder familier som tidligere har fått avslag på asylsøknaden, og som etter norske myndigheters syn ikke har beskyttelsesbehov. Dette er imidlertid et helt annet spørsmål enn vurderingen av om det skal gis tillatelse på grunn av barns tilknytning. Dette blir

bare vurdert dersom familien selv sender inn en omgjøringsbegjæring. Familiene får i utgangspunktet ingen informasjon om regelverket og hvilken informasjon og dokumentasjon som har betydning for vurderingen av saken, eller bistand til å utforme juridisk argumentasjon. Grunnlaget for tillatelsen etableres nettopp ved at det går tid, og det er et stort behov for oppdaterte vurderinger av om familien oppfyller vilkårene for opphold på humanitært grunnlag på grunn av barns tilknytning.

Også i saker som gjelder beskyttelse er det behov for å vurdere saken på nytt når det er aktuelt å returnere en person har oppholdt seg lenge i Norge. Det kan for eksempel være tilfellet for asylsøkere fra land med en svært vanskelig sikkerhetssituasjon eller hvor menneskerettighetene i liten grad respekteres, som Somalia, Etiopia, Iran, Afghanistan og Irak. Forholdene i hjemlandet eller forhold ved personen kan ha blitt endret dramatisk i løpet av tiden før retur finner sted. Også norsk asylpraksis kan ha blitt endret etter at utlendingsmyndighetene vurderte saken sist. Norske myndigheter er forpliktet etter folkeretten til ikke å returnere personer til et område hvor de risikerer forfølgelse, det såkalte «non refoulement»-prinsippet.

I dag foretas ingen slik ny vurdering fra utlendingsforvaltningens side, med mindre personene engasjerer advokat eller andre rettshjelpere som anmoder om omgjøring av vedtaket, eller på egen hånd utformer og sender inn en omgjøringsbegjæring. Det gis ikke fri rettshjelp i disse sakene.

Utlendingsforskriften inneholder allerede en bestemmelse om at det må gjøres en ny vurdering av saken hvis det har gått mer enn ett år fra vedtaket ble fattet til det effektueres. Bestemmelsen omhandler imidlertid kun utlendinger som er utvist på grunn av brudd på straffeloven eller utlendingsloven. Utlendingsforskriften § 14-3 sier at:

«Dersom vedtak om utvisning ikke er iverksatt ett år etter at Utlendingsdirektoratet eller Utlendingsnemnda sist har vurdert saken, skal politiet varsle Utlendingsdirektoratet før iverksetting finner sted. Direktoratet skal i så fall av eget tiltak vurdere om grunnlaget for utvisningsvedtaket fortsatt er til stede.»

I Utlendingsdirektoratets rundskriv (RS 2010-024), som omtaler forskriftsbestemmelsen, er det presisert at det skal vurderes om det har vært vesentlige endringer i forholdene i hjemlandet som tilsier at utlendingen er vernet mot retur, og at det skal vurderes om det er oppstått vesentlige endringer i utlendingens tilknytning her i landet som har betydning i forholdsmessighetsvurderingen. Eventuelle opplysninger om andre endrede forhold skal også vurderes.

Forslagsstiller mener en lignende rettssikkerhetsgaranti burde innføres også for asylsøkere med endelig avslag og hvor vedtaket ikke har blitt effektivt innen ett år. Når da vedtaket skal effektiviseres, må forvaltningen få en plikt til å sjekke at vedkommende ikke blir returnert til forfølgelse, eller om personen kvalifiserer for oppholdstillatelse på andre grunnlag. Norsk organisasjon for asylsøkere foreslår for eksempel at følgende bestemmelse inntas i utlendingsforskriften:

«Dersom vedtak om avslag på søknad om asyl ikke er iverksatt ett år etter at Utlendingsdirektoratet eller Utlendingsnemnda sist har vurdert saken, skal politiet varsle Utlendingsnemnda før iverksetting finner sted. Utlendingsnemnda skal i så fall av eget tiltak gjøre en ny vurdering av om det er grunnlag for vern etter lovens § 73. I saker som omfatter barn skal det vurderes om det foreligger grunnlag for å gi tillatelse etter utlendingslovens § 38 jfr. utlendingsforskriftens § 8-5.»

Forslagsstiller understreker at en slik regel bare vil komme til anvendelse i unntakstilfeller. Hovedregelen er at personer reiser ut av landet i løpet av kort tid etter endelig vedtak – enten ved at personene drar ut av landet på egen hånd, eller ved at de tvangsutsendes av politiet. Det er bare i de tilfellene hvor personer av ulike grunner blir værende i landet, og det har gått lang tid siden forrige vurdering av saken, at det skal gjøres en ny vurdering av om vilkårene for oppholdstillatelse er oppfylt.

18. mars 2015 ble Politiets utlendingsenhet (PU) instruert av Justis- og beredskapsdepartementet om ikke å iverksette tvangsutsendelser av enkelte lengeværende barnefamilier. Instruksen hindrer imidlertid ikke utsendelse av alle familier som kan kvalifisere for opphold på grunn av barns tilknytning til riket.

For det første gjelder instruksen bare familier med minst 4,5 års oppholdstid. Det kan imidlertid være aktuelt å gi oppholdstillatelse til familier med kortere oppholdstid, dersom det foreligger andre forhold, for eksempel knyttet til helse eller omsorgssituasjonen, som taler for at tillatelse gis. Ikke alle familier som oppfyller vilkårene for oppholdstillatelse på grunn av barns tilknytning, er dermed dekket av instruksen.

For det andre gjelder instruksen bare dem som ikke har fått saken vurdert etter forskriftsbestemmelsene for lengeværende barn som ble vedtatt i desember 2014. Familier vil kunne ha fått saken sin vurdert i januar 2015. Hvis de fortsatt er i landet ett år senere, kan barnas tilknytning da være så sterk at de oppfyller vilkårene for oppholdstillatelse. Instruksen av 18. mars 2015 vil likevel ikke sikre at det gjøres en oppdatert vurdering før en eventuell tvangsutsendelse.

Instruksen av 18. mars 2015 vil heller ikke gjelde for andre tilfeller hvor det er grunnlag for å gi oppholdstillatelse til personer som tidligere har fått avslag, enten på grunn av endringer knyttet til personen selv, forhold i hjemlandet, eller i norsk asylpraksis.

Forslag

På denne bakgrunn fremmes følgende

f o r s l a g :

Stortinget ber regjeringen sikre at personer som har fått avslag på sin asylsøknad, får ny vurdering om grunnlag for vern etter utlendingsloven § 73, dersom vedtaket ikke er iverksatt ett år etter at Utlendingsdirektoratet eller Utlendingsnemnda sist vurderte saken. I saker som omfatter barn skal det vurderes om det foreligger grunnlag for å gi tillatelse etter utlendingsloven § 38, jf. utlendingsforskriften § 8-5.

15. april 2015